

Anmälan mot Kriminalvården angående möjligheten för en frihetsberövad att i samband med en häktningsförhandling få tala i enrum med sin offentlige försvarare

Beslutet i korthet: Den som är frihetsberövad har en laglig rätt att träffa och samtala med sin försvarare i enrum. I beslutet understryker JO att det är angeläget att den frihetsberövade ges en sådan möjlighet i praktiken och det även i samband med en häktningsförhandling. Det bör därför krävas särskilda skäl för att inte tillmötesgå en begäran om samtal i enrum. Enligt JO är det ett godtagbart skäl att säkerheten i så fall faktiskt äventyras.

Anmälan

I en anmälan som kom in till JO den 31 mars 2021 framförde AA, genom det uppgivna ombudet advokaten BB, klagomål mot Kriminalvårdens nationella transportenhet (NTE) och en tjänsteman där. AA anförde i huvudsak följande.

Den 4 mars 2021 var han i egenskap av misstänkt närvarande vid en häktningsförhandling i Södertörns tingsrätt. Han deltog via videolänk från häktet Huddinge tillsammans med sin offentlige försvarare BB. I videolänksrummet befann sig även personal från NTE. Under tingsrättens enskilda övervägande bad såväl han som försvararen vid upprepade tillfällen personalen att avlägsna sig från videolänksrummet så att de skulle kunna tala i enrum. Transportledaren vägrade att göra det utan att ge några skäl, i stället sade han att de kunde samtala inför honom.

Utredning

Anmälan remitterades till Kriminalvården för yttrande. I sitt remissvar anförde Kriminalvården, rättsenheten vid huvudkontoret, genom chefen för sektionen för verksjuridik, bl.a. följande:

Utredning

Uppgifter om sakförhållandena har hämtats in från NTE. Av uppgifterna framgår sammanfattningsvis följande.

Personal från NTE ansvarade för den intagne i samband med närvaro vid domstolsförhandling via videolänk från häktet Huddinge. Det är riktigt att försvararen i en paus, under vilken domstolen överlade sitt beslut, begärde att få samtala med sin klient i enrum. Det är även riktigt att begäran nekades. Anledningen till detta var att transportpersonalen av säkerhetsskäl inte tilläts lämna videorummet utan att tillkalla häktespersonal som kunde bistå vid utsläpp från videorummet. Detta berodde i sin tur på att verksamhet pågick utanför videorummet och att andra klienter vistades där. Eftersom förhandlingen väntades ropas på inom kort bedömdes att det inte fanns tillräckligt med tid för att kunna tillmötesgå begäran på ett sätt som var acceptabelt ur säkerhets-synpunkt. Enligt uppgift från transportledaren försökte denne och ytterligare en personal förklara detta för försvararen och den intagne. En incidentrapport upprättades med anledning av det inträffade eftersom stämningen blev uppretad med anledning av att begäran nekades.

Försvararen hade däremot möjlighet att samtala med sin klient före eller efter förhandlingen och informerades efter förhandlingen om häktets regler och om bokning av rum för advokatbesök.

Rättslig reglering

Av 3 kap. 1 § andra stycket häkteslagen (2010:611) och 21 kap. 9 § första stycket första meningen rättegångsbalken framgår att den som är häktad har rätt att träffa sin försvarare. Av den senare bestämmelsens andra stycke framgår att om den misstänkte har rätt att träffa sin försvarare ska det få ske i enrum.

— — —

Kriminalvårdens bedömning

Den som är häktad har en lagstadgad rätt att träffa sin försvarare i enrum. Denna rätt är dock inte ovillkorlig på så sätt att försvararen, närhelst denne påkallar det, genast kan få meddela sig med sin klient i enrum. Om denna rätt görs gällande i direkt anslutning till en domstolsförhandling behöver flera aspekter beaktas, bl.a. de säkerhetsmässiga. Kriminalvårdens personal bör naturligtvis, när det bedöms lämpligt och omständigheterna medger det, medverka till att enskilda samtal kan genomföras mellan klienter och deras försvarare även i en sådan situation. I förevarande fall kunde emellertid begäran om enskilt samtal inte tillmötesgå eftersom det inte bedömdes lämpligt ur säkerhetssynpunkt. Av transportledarens uppgifter framgår att försvararen efter förhandlingen informerades om häktets regler och om bokning av rum för advokatbesök. Kriminalvårdens bedömning är att det av utredningen inte har framkommit någonting som tyder på att Kriminalvårdens personal har agerat felaktigt i samband med att den aktuella begäran nekades.

I en kommentar till remissvaret anförde AA bl.a. följande. Det pågick ingen aktivitet utanför videolänksrummet och det fanns inte några andra klienter där. Säkerheten utgjorde därför inte skäl att avslå hans begäran om att få tala i enrum med den offentlige försvararen. Transportledaren hänvisade inte heller till säkerhetsskäl när denne vägrade lämna rummet. Påståendet om att det inte fanns tillräckligt med tid för att tillmötesgå begäran på ett sätt som var acceptabelt ur ett säkerhetsperspektiv stämmer inte; det fanns gott om tid att tillkalla häktespersonal för att lösa den uppkomna situationen. När han efter förhandlingen påtalade det inträffade för den personalen förstod de inte varför begäran inte hade tillmötesgåts och tillhandahöll omgående ett rum för detta.

Bedömning

Kriminalvården har i sitt remissvar redogjort för de bestämmelser som har betydelse i ärendet. Det finns anledning att tillägga att rätten för den enskilde att i enlighet med 21 kap. 9 § andra stycket rättegångsbalken få träffa sin försvarare i enrum förstås också omfattar en rätt att få samtala med försvararen på detta sätt (se prop. 2015/16:187 s. 17).

Som Kriminalvården har anfört innebär den misstänktes rätt att träffa sin försvarare i enrum inte en ovillkorlig rätt att, närhelst han eller hon begär det, genast få prata med försvararen under sådana former. Påkallar försvararen att få samtala med klienten omedelbart före ett förhör eller under ett pågående förhör, beror det på omständigheterna i varje särskilt fall om detta ska tillåtas eller inte. JO har dock tidigare understrukit att det med hänsyn till angelägenheten av att en misstänkt i samband med ett polisförhör får tillfälle att enskilt rådgöra med sin försvarare bör krävas särskilda skäl för att det inte ska tillåtas (se JO 1960 s. 70). Detsamma bör enligt min mening gälla när en försvarare begär att få samtala med sin klient i samband med en häktningsförhandling, och det oavsett om den äger rum med parterna på plats i domstolens lokaler eller den frihetsberövade och hans försvarare närvarar via videolänk från häktet. Sålunda kan det vid en sådan förhandling uppstå frågor som är av vikt för försvaret eller som man tidigare inte har rådgjort om eller haft anledning att diskutera. Det bör som sagt då krävas särskilda skäl att inte tillmötesgå en begäran om samtal i enrum. Ett godtagbart sådant skäl kan vara att säkerheten i så fall faktiskt äventyras.

Kriminalvården har haft en annan uppfattning än AA om huruvida ett samtal i enrum verkligen utgjorde en säkerhetsrisk vid det aktuella tillfället och ifall transportledaren förklarade för AA och hans offentlige försvarare att de av sådana skäl inte kunde tillåtas samtala utan personal närvarande. Jag bedömer att ytterligare utredning inte skulle leda till större klarhet i dessa delar. Det som har kommit fram ger inte anledning till kritik eller någon annan åtgärd från min sida.

Ärendet avslutas.